

Waarom nummeren?

Door het inventarisnummer:

- is identificatie van ieder afzonderlijk object mogelijk.
- is er een koppeling van alle informatie over het object dat in de computer, kaartenbak of (inventaris)boek te vinden is.
- kunnen we objecten terugvinden en verplaatsen.

Maak voor het nummeren eerst de keuze uit: aanbrengen op het object, bevestigen aan het object of los naast het object.

De wijze is afhankelijk van het object en doel van de nummering (tijdelijk of permanent). De gekozen wijze van nummeren moet altijd aan een aantal eisen voldoen. De wijze van nummeren moet vooraf worden vastgelegd in het museum en kan niet zomaar gewijzigd worden.

Een goed nummer is:

- eenvoudig en begrijpelijk. Alleen cijfers, geen codes of namen gebruiken.
- zo kort mogelijk: alleen het cijfer, geen aanloopnullen van de computer toevoegen.
- van passend formaat: bij grote voorwerpen cijfers maximaal 1,5 cm hoog schrijven, bij kleinere voorwerpen kleine cijfers die zonder hulpmiddelen te lezen zijn.
- volgens afspraak: vast cijfertype, geen eigen nummering toepassen.
- juist van kleur: wit of zwart afhankelijk van een object (voldoende contrast).
- eenduidig: sommige getallen kunnen anders geïnterpreteerd worden, 801 kan gelezen worden als 108 (op de kop). Dit geldt voor alle getallen die bestaan uit een combinatie van 0, 1, 6, 8 en 9. Afspraken: getallen bestaande uit 0, 1, 6, 8 en 9. Zet hier een punt achter.
- uniek. Ieder object krijgt zijn eigen unieke nummer. Losse onderdelen krijgen hetzelfde nummer als ze los van elkaar bewaard worden.

Soms is het nodig een extensie aan het nummer toe te voegen, gescheiden door "-". Bijvoorbeeld een servies is één object maar bestaat uit veel losse en verschillende voorwerpen. Het is handig om de verschillende voorwerpen dan een extensie te geven bv theepot 123-1, kop en schotel 123-2 (eventueel met a, b, c erachter als ze bijvoorbeeld verschillend zijn), melkkan 123-3 etc. Een doos met puzzelstukjes zou je ook kunnen zien als een verzameling van verschillende voorwerpen (de doos met deksel en de diverse puzzelstukjes. Hier volstaat echter het alleen nummeren van de doos. De omschrijving in de computer kan helpen bij het bepalen of een extensie nodig is (dan is een afzonderlijke omschrijving van de diverse onderdelen nodig).

Een goed nummer veroorzaakt geen schade

Door een nummer aan te brengen voegen we iets toe dat niet oorspronkelijk op het voorwerp hoort en tasten we het uiterlijk van het voorwerp aan. Als we daarbij het verkeerde materiaal gebruiken, dan kunnen we zelfs schade veroorzaken.

- Het materiaal dat we gebruiken mag geen schade veroorzaken.
- Het moet reversibel zijn, vrij gemakkelijk verwijderbaar zijn (door een restaurator) zonder schade.
- Het moet duurzaam zijn: het moet voor tientallen jaren lees- en vindbaar zijn.

De juiste plaats is:

- vindbaar (bij vergelijkbare voorwerpen op vergelijkbare plaats)
- onopvallend en niet storend
- waar het geen informatie bedekt (bijv. merk, versiering, details)
- toegankelijk
- op het minst kwetsbare en onbeschadigde gedeelte

De verschillende methodes en materialen voor het nummeren:

Zoals eerder gezegd kun je een nummer aanbrengen op het object, bevestigen aan het object of naast het object plaatsen. Waarvoor je kiest is afhankelijk van het object en het doel van de nummering (tijdelijk of permanent).

Op het voorwerp met:

1. Paraloid B72-stift-vernis

- Breng een onderlaag van Paraloid B72 aan met een penseel. Dit laagje moet net iets groter zijn dan het nummer. Soms zijn meerdere laagjes nodig als het materiaal poreus is (zoals onbehandeld hout) >> 1 uur laten drogen
- Men schrijft op de laag het nummer m.b.v. een zeer fijne watervaste stift >> 1 uur laten drogen
- Men brengt beschermlaag aan van lak/vernis >> 1 uur laten drogen

Deze methode kan gebruikt worden bij veel objecten maar niet allen. Het is goed voor meeste voorwerpen van glas, metaal (m.u.v. bepaalde legeringen koper, daarvoor beter Paraloid B72 gebruiken met Oost-Indische inkt), hout, aardewerk, porselein, been en steen.

Het is niet geschikt voor: textiel, papier en kunststoffen, vette en verontreinigde objecten, sommigen beschilderde oppervlaktes, kristallen, mineralen, bepaalde legeringen koper (daarvoor beter Paraloid B72 gebruiken met Oost-Indische inkt) en zeer kleine voorwerpen.

Het eerste laagje zorgt ervoor dat de inkt niet in het oppervlak van het voorwerp trekt. Dit laagje kan door een restaurator nog verwijderd worden, inkt niet. Als vernis gebruiken we **Golden Polymer Vernis**. Dit is een vernis op waterbasis (is deze te dik dan kun je het met water verdunnen) en je hebt een matte en glanzende variant. De matte hecht wel iets beter maar is vrijwel onzichtbaar na aanbrengen op matte oppervlaktes zoals onbehandeld hout. Glanzend hecht iets minder goed, is vaak mooier op glanzende oppervlaktes en blijft wat zichtbaarder nadat het opgebracht is. Het tweede laagje voorkomt dat het nummer weggeveegd kan worden of te snel slijt. Tevens vertraagt het het verbleken van het nummer. Deze vernis kan niet gebruikt

worden op kunststof (onbekend hoe deze reageert op langere termijn). Tevens horen we steeds vaker dat langs de randjes oxidatie kan ontstaan als het gebruikt wordt op koper.

Als stift voldoet iedere stift die niet op waterbasis is, c.q. de stift is watervast en als deze lichtecht is (zoals Edding of Staedtler). Zorg ervoor dat er altijd verschillende pendiktes aanwezig zijn. Een fineliner voor kleine fijne voorwerpen (0,3 a 0.5 mm) en 1,5 tot 2,5 mm dikke stiften voor grote voorwerpen. De witte pennen hebben als gevolg van de samenstelling van de inkt, de neiging snel te lekken. Dit gebeurt zeker als ze niet goed gebruikt of opgeslagen worden (zie *gebruiksaanwijzing witte pen*).

2. Potlood

- Gebruik je alleen bij foto's op een papieren drager, papieren objecten en voorwerpen opgezet op karton (ets, tekening, boek etc.),
- Je schrijft direct op het papier op een vaste plaats (schutblad, achterzijde foto/tekening linkerhoek, of op het kader als deze er één heeft. Er worden geen beschermende lagen aangebracht. Gebruik een zacht potlood (hardheidsgraad B).
- Voorkom doordrukken: schrijf op een harde ondergrond en niet met een te scherpe punt.

Aan het voorwerp door:

1. labels van papier/Melinex of Tyvek

- Voor tijdelijk of permanent nummeren
- Bevestigen met katoendraad, lint, keperband, polyesterdraad etc. aan voorwerp
- Houdbaar papier of polyesterfolie (bv. Melinex) zonder weekmakers
- Nummer er op door middel van potlood (kleine voorwerpen), watervast stift of printen
- Nadeel: kan onleesbaar worden, kwijtraken en schade veroorzaken door trekken, schuren en haken. Het is soms wel de enige keuze.

2. Ingenaaide labels

- Voor voorwerpen van textiel, hoeden en tassen etc.
- Etiket maken van ongebleekt katoen (naadband), keperband of lintfree doek (PE zonder weekmakers).
- Hierop wordt met watervast textielstift of typelint (eerst zelf testen) het nummer geschreven.
- Daarna losjes in het voorwerp naaien met zeer dunne roestvrije naald en dunne katoen/zijde/polyesterdraad (steek tussen de draden van het weefsel).
- Het label wordt bij soortgelijke voorwerpen op dezelfde plaats ingenaaid.

Naast het voorwerp:

- Alleen toepassen als het direct nummeren, labelen of etiketteren niet mogelijk is (bv. insecten, munten, kleine kristallen, dieren op sterk water).
- Nummer wordt niet op voorwerp zelf maar op verpakking, steun, drager, kader geschreven of op een kaartje naast het voorwerp
- Verplaats object nooit zonder genummerde drager, steun, doos, kaartje etc.

Voor dat je begint met nummeren:

- Richt een goede en veilige werkplek in en regel de juiste kleding en (hulp)middelen. De tafel is veilig, stabiel en bekleed met noppenfolie of polyethyleen schuim (Ibycel), er is voldoende en veilige wegzet ruimte voor het drogen van objecten. Uw kleding hangt niet los, er worden geen sieraden of een om de hals hangende bril gedragen. Hulpmiddelen die nodig kunnen zijn, zijn handschoenen (nitril en/of katoen, kussentjes, blokken of wiggen, afzuiging, transport manden/kratten/wagentjes, keukenrol, schrijfmateriaal en voldoende nummermaterialen.
- Je bent bekend hoe en op welke wijze geregistreerd wordt, wat genummerd moet worden en hoe.
- Kijk altijd eerst goed voordat je het object oppakt wat de zwakke punten zijn.

Praktische tips:

- Nummer ook het in het depot gebruikte verpakkingsmateriaal en speciaal gemaakte steunen.
- Gebruik labels in depot om nummer van het voorwerp zichtbaar te maken vanaf de plank.
- Gebruik foto's in depot als door de wijze van opslag het voorwerp moeilijk herkenbaar is geworden.
- Overleg altijd met bruikleengever over nummeren van bruikleen (bij kortstondig altijd d.m.v. label).
- Nummer soms een voorwerp op meerdere plaatsen indien de opslag dit vereist (los te maken onderdelen en groot kleed), gebruik eventueel diverse methodes.

Doe dit nooit:

- Stempelen (zeker niet op papier en foto's)
- Nummers in voorwerp krassen, branden, graveren
- (Oude) nummers verwijderen zonder deskundig advies
- Metalen of plastic plaatjes op voorwerp schroeven
- Zelfklevende stickers en plakband gebruiken
- Nagellak, correctievloeistof of ongeteste stiften gebruiken (zeker geen ballpoint)
- Labels met metalen hoeken gebruiken
- Metaaldraad of elastiekjes gebruiken om labels te bevestigen
- De aanloopnullen voor het nummer op het object schrijven
- Nummers aanbrengen op:
 - de onderzijde van de voet bij zware en staande voorwerpen
 - oppervlaktes waar slijtage is te verwachten door wrijving of trilling
 - vervuilde, verroeste, vette of poederachtige, fragiele en instabiele oppervlakten

Gebruiksaanwijzing voor de witte pen

Over het algemeen zal het meeste genummerd kunnen worden met de zwarte pen. In een enkel geval is het gebruik van wit beter, omdat het meer contrasteert met een donkere achtergrond of op doorschijnend glas. Op advies van het voormalig ICN is gekozen voor de Edding 780 als witte pen. Deze zijn lastig in gebruik omdat ze vaak gaan lekken zodra het gebruik of de bewaaromstandigheden niet correct zijn. De inkt heeft de neiging in te drogen en zo de punt te verstopen. Doe daarom na ieder gebruik snel de dop er op en bewaar de pen **liggend** bij normale klimaatomstandigheden (18-20°C). Voor ieder gebruik de pen rustig, met dop, schudden. Vervolgens de inkt in de punt van de pen pompen. Dit doe je door de punt op een stukje kladpapier te zetten en deze een paar keer zachtjes in te drukken. Komt er een klein beetje inkt uit de punt dan is de pen klaar voor gebruik. Pomp ook niet vaker dan vijf keer, dan gaat de pen lekken.

Bijlage 1: Materialen en benodigdheden bij het nummeren

Onderstaande lijst zijn basiszaken die nodig zijn bij het nummeren. Natuurlijk is dit wel afhankelijk van de collectie. Heb je hele kleine voorwerpen dan heb je niet de extra dikke stift of grote hangetiketten nodig, heb je geen textiel dan heb je niet de spullen nodig voor het innaaien van de nummering enz.

Zoals gezegd is het belangrijk dat u bekend bent met de wijze van nummeren en toewijzing van nummers binnen het museum. Tijdens het nummeren is het soms nodig om te controleren of het nummer van het object overeenkomt met de omschrijving in het registratiesysteem. Zorg dat u een computer, laptop of kaartenbakstelsysteem in de buurt heeft.

Wat?	Info	Waar?
Stevig werktafel	Stabiel, waterpas en groot genoeg	
Bubbeltjes plastic	Voor bekleden van tafels	
Brede afplaktape	Voor vastzetten van bubbeltjes plastic	Bouwmarkt
Stoel		
Tafel of kast	Voor tijdelijk wegzetten van voorwerpen	
Goed werklicht		
Kussentjes, beklede wiggen e.d.	Om voorwerpen op te leggen of stabiliseren	
Transportmiddelen voor intern transport	Manden, kratten bekleed met glad en zacht materiaal, transport karren etc.	
Vloeipapier (PH neutraal, chloor en houtvrij)	Om voorwerpen op te leggen (schone ondergrond), als afdek materiaal of als buffer tussen gestapelde objecten.	Labshop
Handschoenen (nitril)	Veilig hanteren van objecten en voorkomen van schade aan metalen voorwerpen	Labshop
Golden Polymer varnish (matt of gloss)	Voor toplaag	Labshop
Paraloïd B72 15% in ethanol/acetone 1 L	Voor eerste laag	Labshop
Penselen	Voor aanbrengen van Paraloïd B72 en vernis	Labshop
1 watervast stift zwart à 2 mm	Voor grote voorwerpen	Hobby en kantoorwinkel
1 watervast textielstift zwart à 0,3 mm of kleiner	Voor nummeren van textiel	Handwerk of hobby zaak

Dun katoen garen	Voor nummeren van textiel	Markt/handwerkzaak
Keperband of naadband (ongebleekt)	Voor nummeren textiel	Markt, textiel of handwerkzaak
Dunne naalden	Voor nummeren van textiel	Markt, textiel of handwerkzaak
Schaar	Voor knippen van papier of textiel	
Insectenspelden dikte 000	Voor textiele voorwerpen	Labshop
Potloden B	Voor nummeren papier, foto etc.	Kantoorboekhandel
Kneedgum	Voor nummeren papier, foto etc.	Kantoorboekhandel
Puntenslijper met opvangbakje	Voor nummeren papier, foto etc.	Kantoorboekhandel
Kladpapier	Voor nummeren met stift	Kantoorboekhandel
Notitieschrift	Voor maken van notities	kantoorboekhandel
Witte labels aan katoenen draad	Voor nummeren van kleine en middelgrote voorwerpen die niet op andere wijze genummerd kunnen worden	Kantoorboekhandel
Grote (bruine) labels	Voor grote voorwerpen	kantoorboekhandel
Wit katoen lint of haak garen	Voor bevestigen van grote labels	Handwerkzaak
Flesje alcohol of aceton	Foutjes verwijderen	Apotheek, drogist
Fles gedestilleerd water	Foutjes verwijderen	Apotheek, drogist
Wattenstaafjes	Foutjes verwijderen	
3 glazen potjes met deksel, leeg en schoon per werkplek	Diverse doeleinden (beetje vernis/mengsel alcohol + water/uitspoelen penseel)	
Vaatdoek	Noodgeval: omvallen potje etc.	
Loep	Oppervlak object indien nodig beter bekijken	

Bijlage 2: Plaats en methode van nummeren van museale objecten

Plaats en Methoden van nummeren van museale objecten			
<i>materiaal</i>	<i>objecttype</i>	<i>methoden</i>	<i>plaats/overige opmerkingen</i>
Been, Hoorn, Ivoor, Schildpad		Label of Paraloïd-stift-verniss	aan de onderzijde
Dieren	opgezet	Label of Paraloïd-stift-verniss	label om poot, Paraloïd-stift-verniss op voetstuk of op zitstok van vogel
	insecten	Label	m.b.v. insectenspeld naast het insect steken
	op sterkwater	Plaklabel /etiket: zelfgemaakt op glas	er zijn speciale labels met gewicht voor in de container
	blaag	potlood of vernis-stift-verniss	Dierenhuid opgespannen op karton of op houten stok
Fotografisch materiaal	afdruk op papier	Potlood	op vaste plaats, achterzijde foto of op passe-partout
	afdruk op Polyethyleen	plaklabel/etiket: zelfgemaakt	van zuurvrij of Japans papier met gluton of stijfjel geplakt (nr. met potlood geschreven)
	papier en polyethyleen	of etiket op PAT kunststof hoes waarin foto inzit	hoes niet bij vochtig klimaat gebruiken
	speciale foto's en speciale dragers	los label	bv ferrotypie, daguerreotypie, afdruk op keramiek etc.
Glas	stabiel	Paraloïd-stift-verniss	kleur afhankelijk van achtergrond tentoonstelling: bij zwart kies zwart, anders wit.
	instabiel/tranend	los label	
Beschilderde voorwerpen		Paraloïd-stift-verniss	klein: onderzijde mits het niet kan wegslijten, achterzijde of groot: vaste plek goed vindbaar bv rechts boven
Hout		Paraloïd-stift-verniss	klein: onderzijde mits het niet kan wegslijten, achterzijde of groot: vaste plek goed vindbaar bv rechts boven
	kast en tafel	Paraloïd-stift-verniss	rechter bovenhoek, rechter zijde
	stoel	Paraloïd-stift-verniss	achterzijde leuning rechtsboven of op rechter achterpoot vlak onder zitting
		etiket of label	wanneer stift niet kan

Keramiek		Label of Paraloïd-stift-verniss	klein: onderzijde mits het niet kan wegslijten, achterzijde of groot: vaste plek goed vindbaar bv rechts boven
	vazen	Paraloïd-stift-verniss	achterzijde voet, niet eronder
	tegel	Paraloïd-stift-verniss	vaste plek: zijkant of achterzijde
Kunststof		label of etiket	
Leer en bont		verniss-stift-verniss	onderzijde (vleeskant)
	gevoerd	ingenaaid label	zoals textiel
	schoen	verniss-stift-verniss	binnenzijde van hak
Metaal		Paraloïd-stift-verniss	vaste onopvallende plek
	munt	Los label of op houder	
	bestek	Label	
	sieraden	Label	
Papier	Aquarel,ets, prent etc.	potlood	op achterzijde vaste plaats, passe-partout en lijst
	Boek	potlood	binnenzijde: op 1e blanco pagina (of omslag) links boven
Plantenmateriaal	glad, niet poreus bv bamboe, rotan	verniss-stift-verniss	vaste onopvallende en gemakkelijk terug te vinden plaats
	gedroogde planten	op herbariumblad met potlood	
	ruw, poreus of zeer fijn vlechtwerk	label, etiket of ingenaaid label	
Textiel	kleding	ingenaaid label (van textiel) met watervaste textiel inkt	op vaste plaats bv zij naad, linker mouw etc.
	vlak textiel	ingenaaid label met watervaste textiel inkt	in de zoom, onderzijde, vaste plaats bij vlakke opslag of hangend: linker onderzijde
	grote stukken: kleed en gordijnen	2x ingenaaid label in diagonaal tegenover elkaar liggende hoeken, onderzijde	nodig indien opgerold bewaard
	fragiel textiel	alleen drager of doos nummeren	
	zeer kleine stukken	label	
	paraplu	label	label aan handvat of balein

Oosters lakwerk		zelfgemaakt etiket: zuurvrij papier + potlood	
Steen		Paraloïd-stift-verniss	Beelden: achterzijde of bij eenvoudig te hanteren objecten onderzijde
	kristallen klein	op houder of los label	
Veren		label	
Divers	ondersteuningsmaterialen en houders	Paraloïd-stift-verniss, potlood, label of ingenaaid of geplakt	op duidelijk zichtbare plek
	Schilderij	Paraloïd-stift-verniss	op spieraam of lijst achterzijde (nooit op doek of paneel zelf)
	tassen en portemonnee	ingenaaid label	binnenzijde, vlak bij opening
	Pijp	Paraloïd-stift-verniss	onder kom, bij breuk: ook op de pijp
	gereedschap met handvat of greep	Paraloïd-stift-verniss	op metaal vlak bij handvat
	steekwapens/degens	Paraloïd-stift-verniss	op lemmet vlak onder heft en stootplaat
	geweren etc.	Paraloïd-stift-verniss	op aanzet handvat/heft op of bij de trekker
	kruithoorn	Paraloïd-stift-verniss of label	stift: vlak bij opening

Gebaseerd op de: Syllabus bij de basiscursus Preventieve Conservering (LCM) en Museum & Galleries Commission Registrations Scheme guidelines. Aangepast door Erfgoed Gelderland 2018.

